

Bibliotheek 2.0 is een houding

Hilda Schram h.c.schram@rug.nl

In de bibliotheek 2.0 worden web 2.0-technologieën op de bibliotheek toegepast. 2.0 is niet een nieuw theoretisch concept, maar een beschrijving van nieuwe of al langer bestaande internetdiensten waarvan openheid, meerrichtingsverkeer en gemakkelijke toepasbaarheid de belangrijkste kenmerken zijn. Technologie is hiervoor slechts een middel, geen doel op zich. Essentieel voor het begrip 2.0 is een nieuwe (werk)houding.

De rol van de gebruiker

Waar alles om draait is participatie: participatie van alle partijen, ook de gebruiker. De gebruiker heeft altijd al centraal gestaan in het werk van de bibliothecaris. De wijze waarop echter in de 2.0-bibliotheek de relatie met de gebruiker wordt aangehaald en hoe deze wordt betrokken bij het hele proces, is nieuw. Web 2.0 maakt het mogelijk dat deze participatie verder gaat dan ooit.

Waar voorheen de gebruiker vooral een passieve consument van informatie was, kan hij of zij nu actief meedoen aan het leveren en beheren daarvan. Ook de gebruiker is immers een bron van kennis en daarvan gebruikmaken betekent het aanboren van bestaande, collectieve intelligentie en leidt uiteindelijk tot een gemeenschappelijk product.

Hiervoor is het nodig dat informatie en diensten gedeeld worden, dat er voortdurend nieuw beschikbare elementen worden toegevoegd en dat oude worden verbeterd of op een andere manier worden ingezet. De in-

formatie en diensten kunnen en moeten continu geactualiseerd worden. De informatie die het betreft kan inhoudelijk zijn, kan metadata als trefwoorden, etiketten (tags) of besprekingen betreffen, of het kunnen statistische gegevens zijn. Meestal zal het materiaal digitaal zijn, maar het kan ook de fysieke collectie betreffen.

Het noodzakelijke contact tussen gebruikers en bibliothecarissen of tussen gebruikers en bibliothecarissen onderling moet makkelijk gemaakt worden.

Hiervoor is een radicaal vertrouwen in de gebruikers nodig. Natuurlijk kan de kwaliteit van het door hen geleverde suboptimaal of zelfs slecht zijn, maar om te beginnen is dat bij professionals ook niet uitgesloten en er zijn genoeg controle- en correctiemechanismen om dit eruit te filteren. Bovendien kan zichtbaar gemaakt worden welke gegevens afkomstig zijn van gebruikers en welke van mensen die ervoor aangesteld zijn. De ervaring met Wikipedia leert dat de kwaliteit van een dergelijk gemeenschappelijk product van zowel professionals als leken niet onder hoeft te doen voor de meest prestigieuze 'echte' encyclopedie. Hier geldt: hoe meer gebruikers, hoe hoger de kwaliteit.

De rol van de bibliotheekmedewerker

Technologie is slechts een middel, maar als bibliotheekmedewerker

moeten we wel kennisnemen van de technologische mogelijkheden die er op het gebied van sociale software zijn, zodat er kan worden nagedacht over nieuwe toepassingen of het integreren en aanpassen van oude systemen. Deze kennis kan worden opgedaan door te kijken naar wat anderen doen in blogs, in de *biblioblogsfeer*, op fora of discussieplatforms, in *wiki's* of, gewoon, in tijdschriften.

Natuurlijk kunnen we ons niet beperken tot het passief tot ons nemen van dergelijke informatie maar dienen we er ook aan bij te dragen en te publiceren over wat wij zelf doen.

En ten slotte moeten we erover nadenken hoe de gebruikers zo goed mogelijk betrokken kunnen worden. Daarvoor is het nodig dat zij goed geïnformeerd worden en dat zij aangesproken worden in hun 'taal'. Ook hier biedt web 2.0 ideale mogelijkheden, want dit is precies de taal waarin de nieuwe generaties gebruikers gewend zijn te communiceren.

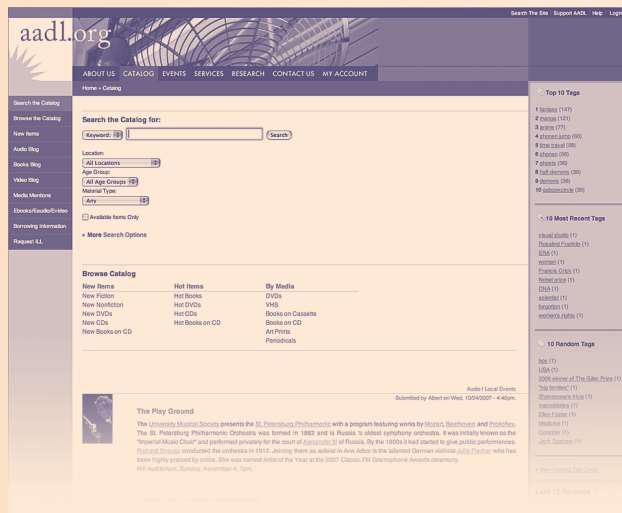
Voorbeelden van 2.0-bibliotheken

Een aardig voorbeeld van toepassingen van de technologieën en principes van web 2.0 is de Ann Arbor District Library¹ (AADL) met een 'sociale catalogus'. De term *Social OPAC* (SOPAC) is verbonden met de persoon John Blyberg, die verantwoordelijk is voor de implementatie ervan aldaar. Een sociale catalogus

noot

1 www.aadl.org

Illustratie 1

Illustratie 2

noot

- 2 Didac Margaix Arnal, El OPAC Social, el catálogo en la Biblioteca 2.0. Aplicación y posibilidades en las bibliotecas universitarias, *10as Jornadas Españolas de Documentación*, p199-205, Santiago de Compostela: Fesabid, 2007, <http://dospuntocero.dma-web.info/wp-content/uploads/2007/05/final-opac-social.pdf>.
Margaix maakt in dit artikel een subtiel onderscheid tussen een sociale en een 2.0 OPC, een onderscheid dat mij niet essentieel lijkt.
- 3 www.cervantesvirtual.com
- 4 www.muskiz-liburutegia.org/biblio.html
- 5 Arroyo Vázquez en MerloVega, La biblioteca como usuaria de la Web 2.0, *10as Jornadas Españolas de Documentación*, Santiago de Compostela: Fesabid, 9-11 mayo de 2007
http://eprints.rclis.org/archive/00009787/01/Arroyo&Merlo_FESABID07.pdf

bestaat uit een set van netwerk-instrumenten die in de catalogus geïntegreerd is, d.w.z. een catalogus is 'sociaal' of '2.0' wanneer de functionaliteiten van sociale software geïmplementeerd zijn². Deze maken het voor de gebruiker mogelijk om te beoordelen, te recenseren of becomingariëren en etiketten toe te voegen. De toegang tot dit alles vormt natuurlijk het (begin-)zoekscherf van de catalogus. In de catalogus van de AADL wordt op een gebruikersvriendelijke manier de mogelijkheid geboden om etiketten aan titels te hangen en om recensies te schrijven. Er worden toptienlijsten van meest aangehangen en meest recente etiketten gepresenteerd, die vooral gebruikt worden als gebruiksheersysteem en lijsten van recensies, waarbij andere gebruikers weer kunnen aangeven of hij of zij daar wat aan gehad heeft. (zie *illustratie 1*)

Het lijkt erg op wat Amazon doet, maar nog wat uitgebreider. Je kunt tijdens het schrijven van een recensie etiketten toe-

voegen, je kunt persoonlijke verzamelingen van etiketten maken, die je voortdurend kunt aanvullen, bewerken of eventueel weer verwijderen. Iedereen die een account bij AADL aanmaakt mag dit doen, niet alleen de eigen leners hebben dat recht.

Ik heb zelf ook een account aangemaakt en een bespreking en etiketten aangehangen aan het boek *Unauthorized Freud: doubters confront a legend* van Frederick Crews, hetgeen inderdaad moeiteloos, zonder allerlei ingewikkelde technische handelingen lukte.

Ook in de virtuele bibliotheek Miguel de Cervantes³ hebben ze niet alleen zelf de catalogus verrijkt maar worden de gebruikers erbij betrokken. Ook hier is het voor gebruikers in principe mogelijk bij elke titel commentaar te leveren, waar anderen dan weer op kunnen reageren zoals bijvoorbeeld het 16e eeuwse *Lazarillo de Tormes* waar men regelmatig wat aan blijkt toe te voegen of naar relevante, interessante links verwijst.

En in de openbare bibliotheek van Muskiz⁴ worden diensten geïntegreerd met behulp van een API (*application programming interface*). Daar wordt *Google maps* en literaire werken in één presentatie weergegeven. (zie *illustratie 2*)

Ik kijk uit naar het moment dat dit gebied met literaire werken ook is uitgebreid met streken waar mij bekende boeken spelen, tot dat uiteindelijk natuurlijk de hele wereld is ingekleurd.

De rol van de bibliotheek

Revolutionair in het concept Bibliotheek 2.0 is de positie van en de relatie met de gebruiker. De rol van de bibliothecaris wordt met hen gedeeld of zelfs gedeeltelijk door hen overgenomen, de grenzen tussen bibliothecaris en gebruiker vervagen. Het is een democratiseringsproces, autoriteit berust niet alleen meer bij professionals, meer wát er gezegd wordt dan wíe het zegt telt.

Maakt dat de bibliotheek overbodig? Dat lijkt me niet. De bibliotheek heeft in dit geheel, zo stellen Arroyo Vázquez en MerloVega⁵, de rol van dirigent van het orkest.

Links:

- In het vorige nummer van Pictogram stond een verslag van een studiemiddag over Bibliotheek 2.0: www.rug.nl/cit/organisatie/pictogram/2007-3/Biblio2.0.pdf
- Een interessante blogpost van John Blyberg over de sociale catalogus van Ann Arbor: www.blyberg.net/2007/01/21/aadlorg-goes-social